

PEYGAMBERLERE İMAN VE SON PEYGAMBER HZ. MUHAMMED (A.S.)¹

PEYGAMBER

Yüce Allah; varlıkların en şerefli ve değerlisi olan insana akıl, irade, düşünme, anlama ve benzeri bir çok yetenek vermiş, bununla yetinmemiş ilk insan Adem (a.s.)'dan itibaren son Peygamber Hz. Muhammed (a.s.)'a kadar her topluma bir peygamber göndermiştir.

و ان من امة الا خلا فيها نذير

"Hiçbir ümmet / toplum yoktur ki aralarında bir uyarıcı gelip geçmiş olmasın" (Fâtır, 35/24) anlamındaki âyet bu gerçeği ifade etmektedir.

Yüce Allah, peygamberler ve onlara verdiği kitaplar ile insanlara yol göstermiş, rehberlik etmiştir. Emir ve yasaklarını, helal ve haramlarını, öğüt ve tavsiyelerini kısaca dînini insanlara peygamberler vasıtasıyla bildirmiştir. Peygamberler Allah'ın dinini sözlü ve uygulamalı olarak insanlara açıklamışlar, onlara örnek ve rehber olmuşlardır.

Kur'ân'da "resûl" (elçi) ve "nebi" (haber getiren) kelimeleri ile ifade edilen "peygamber", Farsça bir kelime olup nebî kelimesi ile aynı anlamda yani "haber getiren" demektir. Kur'ân'da Peygamberimiz (a.s.)a bazen "nebi" bazen de "resûl" kelimesiyle hitap edilmiştir. Peygamberimiz (s.a.v.) hem nebî hem resuldür.²

Peygamberlerin ilki, Adem (a)³ sonuncusu ise Hz. Muhammed (s.a.v.)'dir.⁴ Peygamberlik çalışmakla elde edilecek bir görev değildir.

Peygamberlerin bir kısmının ismi, Kur'ân'da zikredilmiş, bir kısmının ise zikredilmemiştir. Yüce Allah, bu gerçeği şöyle bildirmektedir:

و لقد ارسلنا رسلا من قبلك منهم من قصصنا عليك و منهم من لم نقصص عليك

"Andolsun (ey peygamberim!) Senden önce de peygamberler gönderdik. Onlardan sana kıssalarını anlattığımız kimseler de var, durumlarını sana bildirmedığımız kimseler de var..." (Mümin, 40/78. bk Nisâ, 4/164).

Kur'ân'da isimleri geçen peygamberler şunlardır: Adem, İdris, Nuh, Hud, Sâlih, Lut, İbrahim, İsmail, İshak, Yakup, Yusuf, Eyyub, Şuayb, Musa, Harun, Davut, Süleyman, İlyas, El-Yesa', Zülkifl, Yunus, Zekeriyâ, Yahya, İsa ve Hz. Muhammed. Ayrıca Kur'ân'da haklarında bilgi verilen Üzeyr, Lokman ve Zülkarneyn adlarında üç kişinin peygamber mi veli mi olduğu konusunda ihtilaf edilmiştir.

Yüce Allah, Hz. Adem'den Hz. Muhammed (a.s.)'a kadar pek çok peygamber göndermiştir. Bunların hepsinin isimlerini bilemiyoruz. Bir hadis-i şerifte insanlara gönderilen peygamber sayısının 124 bin olduğu bildirilmektedir. Sahabeden **Ebu Zer'il-Ğıfârî**;

-Yâ Resûlellah! Nebilerin evveli hangisidir, diye sormuş Peygamberimiz (s.a.v.) de; Adem'dir demiştir.

-O nebi mi idi diye sormuş, 'evet nebi idi' cevabını vermiştir.⁵

¹ Bu bölüm Din İşleri Yüksek Kurulu Üyesi **Doç. Dr. İsmail KARAGÖZ** tarafından hazırlanmıştır.

² A'raf, 7/157.

³ Ahmed, V,178.

⁴ Ahzab, 33/40.

-Ey Allah'ın Elçisi! Nebilerin sayısı kaçtır, diye sormuş, '124.000'dir' diye cevap vermiştir.⁶

-Yâ Resûlellah! Onlardan kaç resuldür demiş, '315'i' cevabını vermiştir.⁷

Peygamberlerin hepsi aynı derecede değildir.

تلك الرسل فضلنا بعضهم على بعض منهم من كلم الله و رفع بعضهم درجات

“O peygamberlerin bir kısmını diğerlerinden üstün kıldık. Allah onlardan bir kısmı ile konuşmuş, bazılarını da derece derece yükseltmiştir...” (Bakara, 2/253) anlamındaki âyet bu gerçeği ifade etmektedir:

Peygamberlerin bir kısmı azim sahibi büyük peygamberlerdir.⁸ Bunlar; **Nuh, İbrahim, Musa, İsa ve Muhammed** (s.a.v.)'dir.⁹ Bu peygamberler aynı zamanda peygamberlerin seyyidleri, Hz. Muhammed (a.s.) ise bu beşinin seyyididir.¹⁰

Peygamberlerin 5 ortak özelliği vardır: 1. **Sıdk**, özü, sözü ve davranışları itibariyle dosdoğru olmak, 2. **Emânet**, güvenilir olmak, 3. **Tebliğ**, Allah'tan aldığı vahyi insanlara eksiksiz ulaştırmak, 4. **Fetanet**, akıllı olmak, 5. **İsmet**, günahsız olmak. Bütün peygamberler akıllı, dürüst, doğru sözlü, güvenilir ve günahsız insanlardır. Yüce Allah, ahmak, akılsız, sahtekâr, yalancı, hâin, zâlim, âsî ve hilekâr insanlardan peygamber seçmemiştir.

Bütün peygamberler müjdecî ve uyarıcılar olarak gönderilmişlerdir (En'âm, 6/48. Nisâ, 4/165), iman edip Salih ameller işleyenleri cennet ile müjdeliler, inkâr edip isyan edenleri ise ilâhî azap ile uyarırlar.

Peygamberler de bizim gibi insanlardır. Onlar da bizim gibi oturup kalkmışlar, yiyip içmişler, evlenip çocuk sahibi olmuşlar, hastalanmışlar ve ölmüşlerdir. Peygamberlerin diğer insanlardan farkı, ilâhî vahye mahzar olmaları, büyük günah işlememeleri ve Allah'ın izniyle mucize gösterebilmeleridir. **Mucizeler**, bir insanın peygamber olduğunu ispat eden olağan üstü olaylardır. İsa (a.s.)'in beşikte iken konuşması,¹¹ çamurdan kuş yapıp onu canlandırması, körleri ve alaca hastalarını iyileştirmesi, ölüleri diriltmesi ve insanların evlerinde ne yiyip içtiklerini haber vermesi,¹² Musa (a.s.)'in asasının yılan olması,¹³ Hz. Muhammed (a.s.)'in isrâ ve miracı¹⁴ birer mucizedir. Hz. Muhammed (a.s.)'in en büyük mucizesi Kur'ân'dır.

Peygamberlerin insanlara tebliğ ettiği hak dinin iman, ibadet ve ahlak gibi temel esaslarında bir değişme olmamıştır. İbadetin şekilleri ve sosyal hayatla ilgili bir kısım hükümlerde (muâmelât) bazı değişmeler olmuştur.

Bütün peygamberlerin tebliğ ettiği hak dînin rûhu; dini /ahlakî, nefsi, akli, nesli ve malî korumaktır.

PEGAMBERELERE İMAN

⁵ Ahmed, V, 178.

⁶ Ahmed, V, 266..

⁷ Ahmed, V, 179.

⁸ Ahkaf, 46/35.

⁹ Taberî, XXVI, 37. Kurtubî XVI, 220

¹⁰ Hakim, Müstedrek, II, 546.

¹¹ Meryem, 19/29-33; Al-i İmran, 3/46.

¹² Al-i İmran, 3/49.

¹³ A'râf, 7/107.

¹⁴ İsrâ, 17/1. Necm, 53/10-18.

Allah'ın insanlara örnek ve rehber olması için Peygamberler gönderdiğine îman etmek, imanın altı esasından biridir.¹⁵ Yüce Allah' peygamberlerine iman edilmesini emretmektedir:

يا ايها الذين امنوا امنوا بالله و رسوله و الكتاب الذي نزل على رسوله و الكتاب الذي انزل من قبل

“Ey îman edenler! Allah’a, **Peygamberine**, Peygamberine indirdiği kitaba ve daha önce indirdiği kitaba îman edin” (Nisa, 4/136).

Allah'ın görevlendirdiği peygamberlerden birine îman etmeyen kimse mümin olamaz. Bu husus Kur'ân'da açıkça ifade edilmektedir:

و من يكفر بالله و ملكته و كتبه و رسله و اليوم الاخر فقد ضل ضلالا بعيدا

“...Kim Allah’ı, meleklerini, kitaplarını, peygamberlerini ve âhîret gününü inkâr ederse derin bir sapıklığa düşmüş olur” (Nisa, 4/136) anlamındaki âyet bunun delilidir. Yüce Allah Kur'ân'da peygamberlerden bir kısmına iman edip bir kısmını inkâr edenleri "**hakîkî kafirler**" olarak nitelemektedir (Nisa, 4/150-151. bk. Bakara, 2/85). Dolayısıyla Hz. Adem'den Hz. Muhammed (a.s.)'a kadar Allah ne kadar peygamber gönderdi ise bunların hepsinin hak ve doğru olduğuna iman etmek şarttır.

SON PEYGAMBER

Son Peygamber Hz. Muhammed (a.s.)dir. Bu husus Ahzab suresinin 40. âyetinde açıkça ifade edilmektedir:

ما كان محمد ابا احد من رجالكم و لكن رسول الله و خاتم النبيين

"Muhammed sizin erkeklerinizden hiç birinin babası değildir. Fakat, o, Allah'ın elçisi ve peygamberlerinin sonuncusudur..."

Hz. Muhammed (a.s.) ile peygamberlik sona ermiştir. Artık kıyamete kadar insanlığa Peygamber gelmeyecektir. Mümin ve müslüman olabilmek için Hz. Muhammed'in hak peygamber olduğunu kabul etmek şarttır. Onun peygamberliğini ve tebliğ ettiği Kur'ân'ı ve dinî esasları kabul etmeyen mümin olamaz.

Diğer peygamberler, belli bir kavme ve topluluğa peygamber gönderilmişler, Hz. Muhammed (a.s.) ise bütün cinlere ve insanlara peygamber olarak gönderilmiştir.¹⁶

Hz. Muhammed (a.s.), yaratılmışların en üstünü ve en değerlisidir.¹⁷ **Amerikalı Yahudi asıllı Jules Masserman**, Time Dergisinde (15/07/1974) "*Liderler Nerede*" başlıklı yazısında bir çok tarihi şahsiyeti tahlil ettikten sonra, "bütün zamanların en büyük lideri Muhammed'dir" demiştir. Yine Amerikalı yazar **Michael H. Hart**, dünyada etkili olmuş 100 kişiyi tanıtan bir eser yazmış, ilk sırayı Peygamberimize vermiştir.¹⁸

Peygamberimiz (a.s.), kıyamet gününde insanların efendisi olacak,¹⁹ "**Hamd Sancağı**" ona verilecek²⁰ ve bütün peygamberler onun bu sancağı altında toplanacaklardır.²¹

Peygamberimiz son ilâhî kitap Kur'ân'ı insanlara tebliğ etmiş, dinin hükümlerini sözlü ve uygulamalı olarak açıklamıştır. Onun Kur'ân ile ilgili görevlerini şöyle sıralayabiliriz.

PEŞGAMBERİN GÖREVİ

¹⁵ Müslim, İmân, 1. 5. I, 37, 40.

¹⁶ Sebe', 34/28, Cin, 72/1-2, 14.

¹⁷ Tirmizi, Menakıb, 1. V, 588.

¹⁸ M. H. Hart, En Etkin 100, s. 1. Çeviri, M. Harmancı. İstanbul, 1994.

¹⁹ Ahmed, I, 5. Müslim, Fedail, 3. II, 1782.

²⁰ Ahmed, V, 138.

²¹ Ahmed, I, 281.

Kur'ân'ı insanlara okumak (tilavet - kırâat) ve tebliğ etmek

"Tilavet" ve "kırâat", ayetleri okuyarak insanlara duyurmadır, tebliğ etmektir.

اتل ما اوحى اليك من الكتاب

“Rabbinin Kitabından sana vahyedileni (insanlara) oku” (Ankebût, 29/45) anlamındaki âyet²² Peygamberin bu görevini beyan etmektedir. "Tebliğ", Kur'ân'ı insanlara ulaştırmaktır. Peygamberin görevi insanları dine zorlama değil sadece duyurmadır:

و ما عليك الا البلاغ “Peygambere düşen sadece tebliğdir (zorlama değil)” (Mâide, 5/99. bk. Nahl, 16/82).

لست عليهم بمصيطر. “Sen onlar üzerinde bir zorba değilsin” (Ğâşiye, 88/22).

و ما انت عليهم بجبار. “...Sen onların üzerine bir zorlayıcı değilsin...” (Kâf, 50/45).

İnsanları Kur'ân'a davet etmek, onlara va'z etmek ve öğüt vermek

"Davet"; insanları İslam'a çağırmak, "va'z" ve "öğüt" (tezkire); insanlara nasihat etme, onları iyiye, güzele ve doğruya teşvik etme, ilahî gerçekleri hatırlatma görevidir. Yüce Allah, Peygamberin bu görevi ile ilgili şöyle buyurmuştur:

ادع الى سبيل ربك بالحكمة و الموعظة الحسنة “Rabbi'nin yoluna (insanları) hikmetle ve güzel öğütlerle çağır...” (Nahl, 16/125).²³

و عظمهم و قل لهم في انفسهم قولاً بليغاً “(Ey peygamberim!)... onlara vazet ve onların içlerine tesir edecek güzel söz söyle” (Nisa, 4/63)

فذكر انما انت مذكر “(Ey Peygamberim!) Sen öğüt ver. Çünkü sen ancak öğüt vericisin” (Ğâşiye, 88/21).²⁴

İnsanlara dini öğretmek (talim)

"Talim"; Kitabı, Hikmeti ve insanların bilmediklerini öğretme görevidir. Yüce Allah bu hususu Kur'ân'da şöyle bildirmektedir:

هو الذي بعث في الاميين رسولا منهم يتلوا عليهم آياته و يزيكهم و يعلمهم الكتاب و الحكمة

“O (Allah) ki, ümmiler içinde kendilerinden olan, onları temizleyen, onlara Kitap ve Hikmeti öğreten bir peygamber gönderdi” (Cuma, 62/2).

İnsanları uyarmak ve müjdelemek (tebşîr ve inzâr)

“Tebşîr”; ödül va'd ederek insanları, iman ve sâlih amellere teşvik etmek, iman edip sâlih ameller işleyenleri Allah'ın nimeti ve cenneti ile müjdelemektir. “İnzâr” ise, ilahî ceza olduğunu bildirerek inkar ve isyan olan inanç, söz, fiiller ve davranışlardan sakındırmaktır. Peygamberimiz (a.s.) Kur'ân'da “beşîr”, “mübeşşir” ve “nezîr” olarak nitelenmiştir:

يا ايها النبي انا ارسلناك شاهدا و مبشرا و نذيرا

“Ey Peygamber! Biz seni şahit, müjdeci ve uyarıcı olarak gönderdik” (Ahzâb, 33/45. bk. 34/28). Peygamber (a.s.), iman edip sâlih amel işleyenleri cennet ve nimetleriyle müjdeler,²⁵ kafirleri,²⁶ münafıkları²⁷ ve dini görevini yapmayanları azapla uyarır.²⁸

²² bk. Bakara, 2/151. İsrâ, 17/106.

²³ bk. Ahzâb, 33/45-46. Müminûn, 23/73.

²⁴ bk. Zâriyat, 51/56. Kasas, 28/87.

²⁵ Bakara, 2/25.

²⁶ Tevbe, 9/3.

²⁷ Nisa, 4/138.

²⁸ Tevbe, 9/34.

İnsanları temize çıkarmak (tezkiye)

"**Tezkiye**", Peygamberin; insanları tevhide (Allah'ı bir olarak kabul etmeye) davet ederek onları şirk (Allah'a ortaklar koşma), inkar ve isyandan kurtarmaya vesile olmasıdır. Yüce Allah peygamberin bu görevini şöyle bildirmiştir:

كما ارسلنا فيكم رسولا منكم يتلوا عليكم آياتنا و يذكركم و يعلمكم الكتاب و الحكمة و يعلمكم ما لم تكونوا تعلمون

“Nitekim içinizden size âyetlerimizi okuyan, sizi temizleyen, size kitap ve hikmeti öğreten, ayrıca bilmediklerinizi de öğreten bir peygamber gönderdik” (Bakara, 2/151).

İnsanlara şahit olmak

"**Şahit olma**"; Peygamberin, dünyada; Kur'ân hükümlerini tatbik ederek insanlara gösterme, Kıyamet günü ise, müminlere ve diğer ümmetlerin şahitlerine tanıklık etme görevidir. Yüce Allah bu hususu şöyle bildirmiştir:

و كذلك جعلناكم امة وسطا لتكونوا شهداء على الناس و يكون الرسول عليكم شهيدا

“İşte böyle insanlara şahit olmanız Peygamberin de size şahit olması için sizi orta bir ümmet yaptık...” (Bakara, 2/143. bk. 4/41).

İnsanlara örnek olmak (üve-i hasene)

"**Üve-i hasene**", Peygamberin; söz, fiil ve davranışlarıyla insanlara örnek olmasıdır.

لقد كان لكم قي رسول الله اسوة حسنة لمن كان يرجوا الله و اليوم الاخر و ذكر الله كثيرا

“Andolsun ki Allah'ın Elçi'sinde sizin için, Allah'a ve âhiret gününe kavuşmayı umanlar ve Allah'ı çok zikredenler için güzel bir örnek vardır” (Ahzab, 33/21).

“(Ey Peygamberim!) Sen büyük bir ahlak üzeresin” (Kalem, 68/4.). Peygamberimiz (a.s.), Kur'ân hükümlerini tatbik ederek müslümanlara örnek olmuştur.

Emri bi'l-maruf ve nehyi ani'l-münker

Bu, İslam'a ve akli selime uygun olan iyi, güzel ve faydalı şeyleri emretme ve insanları İslam'ın ve akli selimin iyi, güzel ve faydalı görmediği, çirkin kabul ettiği şeylerden men etme görevidir. Şu ayetler Peygamberin bu görevini beyan etmektedir:

يامرهم بالمعروف و ينهيهم عن المنكر

“... O Peygamber ki onlara ma'rufu emreder ve onları münkerden men eder...” (A'raf, 7/157. bk. A'raf, 7/199)

Allah yolunda çalışmak (cihad) ve savaşmak (kıtâl)

"**Cihâd**", İslam'ın bilinmesi, tanınması ve yaşanması için çalışma; "**kıtâl**" ise gerektiğinde İslam düşmanlarıyla savaşma görevidir. Yüce Allah;

يا ايها النبي جاهد الكفار و المنافقين و اغلظ عليهم

“Ey peygamberim! Kafir ve münafıklara karşı cihad et. Onlara karşı sert davran...” (Tevbe, 9/73. bk. Fûrkân, 25/52) ve

“(Ey peygamberim!) Allah yolunda savaş...” (Nisa, 4/84) buyurmuştur Müdafaa sadedinde Peygamberimiz (a.s.) İslam düşmanlarıyla (kafir, müşrik ve münafıklarla) savaşmak durumunda kalmıştır.

İnsanlara yol göstermek (hüdâ)

Peygamberler (a.s.), Allah'ın izni ile insanlara doğru yolu gösterir. Şu ayetler bunun delilidir.

و انك لتهدى الى صراط مستقيم.

“... (Ey Peygamberim!) Sen (insanları) doğru yola iletirsin” (Şûrâ, 42/52).

Kur'ân hükümlerini açıklamak ve dînî konularda hüküm vermek

Kur'ân hükümlerini, sözlü ve uygulamalı olarak açıklamak peygamberin temel görevidir (teybîn). Bu görev, şu ayette açıkça bildirilmiştir:

و انزلنا اليك الذكر لتبين للناس ما نزل اليهم و لعلمهم يتفكرون

“... (Ey Muhammed!) Sana bu zikri (Kur'ân'ı) indirdik ki kendilerine indirilene insanlara açıklayasın tâ ki, düşünüp öğüt alsınlar” (Nahl,16/44. bk. Nahl, 16/64).

Peygamberimiz (a.s.), bu görevini Kur'ân'a veya Kur'ân dışı vahye dayanarak veya içtihatla bulunarak yerine getirmiştir. Namazların ilk ve son vakitleri,²⁹ rekatları ve kılış biçimleri,³⁰ zekatın hangi mallardan ne miktarda verileceği,³¹ boşanmanın şekli,³² kadınların hayız ve nifas hallerinde namaz kılamayacakları ve oruç tutamayacakları³³, çocuklara, hastalara, yolculara ve kadınlara cuma namazının farz olmayışı,³⁴ mestlerin üzerine meshedilmesi, fitır sadakası, revatip sünnetler, teravîh, bayram ve cenaze namazları³⁵... gibi pek çok dini görev Peygamberimiz tarafından açıklanmıştır.

Bazı âyetlerin mücmel, müphem ve muhtasar olması sebebiyle Kur'ân'ın açıklanmaya ihtiyacı vardır. İnsanların Kur'ân'ı kendilerine rehber edinebilmeleri, hükümlerine, emir ve yasaklarına uyabilmeleri için iyice anlaşılması ve nasıl uygulanacağını bilmesi gerekir. Allah, bu görevi peygamberine vermiştir. Peygamberimiz, hakkında ayet bulunmayan konuları açıklığa kavuşturmuştur.³⁶ Peygamberimizin Kur'ân'a ilave olarak ortaya koyduğu hükümlerin asılları icmalî olarak Kur'ân'da vardır.³⁷

Yüce Allah Peygamberimize “helal ve haram kılma” görevi vermiştir.

و يحل لهم الطيبات و يحرم عليهم الخبائث

“...(O ümmî Peygamber), onlara temiz şeyleri helal, pis şeyleri haram kılar...” (Araf, 7/157. bk. Tevbe, 9/29) anlamındaki âyet bunun açık delilidir.

Kur'ân'da yer almadığı halde Peygamberimizin haram olduğunu bildirdiği bir çok husus vardır Mesela; bir kadının teyzesi, halası, kız ve erkek kardeşlerinin kızları ile bir nikah altında bulundurulması,³⁸ ehli merkep,³⁹ katır, aslan, kaplan, fil, kurt, maymun, köpek gibi pençesi bulunan vahşi hayvanların; kartal, atmaca, şahin ve doğan gibi tırnaklarıyla avlanan yırtıcı kuşların ve fare, köstebek ve akrep gibi haşeratın etlerinin yenilmesi⁴⁰ erkeklerin altın zinet takınmaları ve ipek elbiseler giymeleri, altın ve gümüş kaplardan su içilmesi ve yemek

²⁹ bk. Tirmizi, Salat 1. I, 279. Ebu Davud, Salat 2. I, 274. Müslim, Mesacid, 166. I, 425.

³⁰ bk. Buhârî, Müslim ve Ebu Davud Kitabü's-Salat bölümleri.

³¹ Buhârî, Müslim ve Ebu Davud, Kitabü'z-Zeklat bölümleri.

³² Hadis kitaplarının kitabü't-talak bölümleri.

³³ Tirmizi, Taharet, 97. I, 234. Tirmizi, bütün fakihlerin hayızlı kadının orucu kaza edip namazı kaza etmeyeceği konusunda ittifak ettiğini söylemiştir. Sünen, I, 235.

³⁴ Ebu Davud, Salat, 215. I, 644.

³⁵ Hadis kitaplarının Kitabü'l-Iydeyn, ve Kitabü'l-Cenaiz bölümleri.

³⁶ Mesela bk. Ahzab, 33/36, Nisa, 4/59, 65 ve Nur, 24/51. bk. eş-Şâfiî, S. 61, 62.

³⁷ Ebu Zehra, *el-Usûlü'l-Fıkh*, S. 113-114.

³⁸ Buhârî, Nikah, 27. VI, 128. Nisa suresinde evlenilmesi haram olanlar 23-24 ayetlerinde sayılmış sonra “bunlardan ötesi size helal kılındı” denilmiştir. Ayetlerde, hadiste zikredilen kadınlar yoktur. Dolayısıyla bu hadis, 4/24 ayetini tahsis etmektedir. Ebu Zehra, S. 113.

³⁹ Müslim, Sayd, 24. (II, 1538).

⁴⁰ Ebu Davud, Et'ime, 33. IV, 159. Müslim, Sayd, 14-16. II, 1533-1534.

yenilmesi⁴¹ Peygamberimiz tarafından yasaklanmıştır. Peygamberimiz (a.s.) Kur'ân'ı açıklama görevini şu şekilde yapmıştır:

Kur'ân hükümlerini, emir ve yasaklarını sözleriyle teyit etmiştir

Mesela Peygamberimizin (a.s.),

الدال على الخير كفاعله "Hayra delalet eden onu işleyen gibidir",⁴²

من دل على حير فله مثل اجر فاعله "Kim bir hayra delalet ederse bu kimseye o hayrı işleyeninin sevabı gibi sevap verilir"⁴³ sözleri,

و تعاونوا على البر والتقوى "Birr (hayır, iyilik ve güzel ameller) ve takvada yardımlaşın" (Mâide, 5/2) ayetini teyit etmektedir.

Maide Suresinin 6. ayeti abdest alınmadıkça namaz kılınmaması gerektiğini ön görmektedir. Peygamber'in (a.s.),

لا تقبل صلاة من احدث حتى يتوضا

"Abdestini bozan kimse (yeniden) abdest almadıkça namazı kabul olmaz"⁴⁴ sözü bu ayeti teyit etmektedir.

Bazı ayetleri tefsir etmiştir

الذين امنوا و لم يلبسوا ايمانهم بظلم اولئك لهم الامن و هم مهتدون

"İman edenler ve imanlarına zulüm karıştırmayanlar, işte güven onlarıdır ve hidayete ermiş olanlar da onlardır" (En'âm, 6/82) ayetinde geçen "zulüm" kelimesini Peygamberimiz (a.s.), Lokman Suresinin 31. ayetinde geçen "şirk (Allah'a ortak koşmak) ile tefsir etmesi buna örnektir.⁴⁵

Kur'ân'ın genel hükümlü ayetlerini tahsis etmiştir

Mesela, "Ölü eti ve kan size haram kılındı" (Mâide, 5/3) ayetinde geçen "meyte" (ölü eti) ve "dem" (kan) kelimeleri umum ifade eden lafızlardır. Peygamberimiz (a.s.), ölü etlerinden balık,⁴⁶ çekirge⁴⁷ ve keleri⁴⁸ bu hükümlerden istisna ederek ayeti tahsis etmiştir.

Kur'ân'ın mutlak hükümlerini takyid etmiştir

فاقرؤا ما تيسر من القران

"(Namazda) Kur'ân'dan kolayınıza gelen (ayetleri) okuyun"⁴⁹ ayeti namazda mutlak olarak her hangi bir ayetin okunmasını ifade etmektedir. Hz. Peygamberimiz (a.s.),

لا صلاة لمن لم يقرأ بفاتحة الكتاب

"Fatiha okumayanın namazı olmamıştır"⁵⁰ sözü ile her namazda fatiha okunmasını gerekli görerek ayeti takyid etmiştir.

Kur'ân'ın mücmel âyetlerini açıklamıştır

⁴¹ Tirmizi, Libas, 1-2. Alaüddin Abidin, *el-Hediyyetü'l-Alâiyye*, s. 223-225. Kahraman Yay. İst. 1984

⁴² Tirmizi, İlim, 14; V, 41.

⁴³ Müslim, İmâre, 133. II, 1506.

⁴⁴ Buharî, Vudu, 3. I, 43.

⁴⁵ Müslim, İman, 197; I, 114-115.

⁴⁶ Ebu Davud, Et'ime, 36. IV, 166.

⁴⁷ Ebu Davud, Et'ime, 35. IV, 165. Müslim, Sayd, 52. II, 1546.

⁴⁸ Müslim, Sayd, 40. II, 1542.

⁴⁹ Müzzemmil, 73/20.

⁵⁰ Tirmizi, Salat, 183. II, 25. Müslim, Salat, 34-36. I, 295.

Kur'ân'da müteaddit defalar **اقيموا الصلوة** “namaz kılınız” (Bakara, 2/43) emri mücmel (kapalı) olarak verilmiş ancak namazın nasıl kılınacağı açıklanmamıştır. Hz. Peygamberimiz (a.s.), uygulamalı olarak namazın kılınışını öğretmiş ve

صلوا كما رايتموني اصلي

“Beni gördüğünüz gibi namaz kılınız” buyurmuş⁵¹ ve namazın nasıl kılınacağını ashabına öğretmiştir.

Kur'ân'ın müphem âyetlerini açıklığa kavuşturmuştur

Kur'ân'da oruç ile ilgili olarak,

وكلوا واشربوا حتى يتبين لكم الخيط الابيض من الخيط الاسود من الفجر ثم اتموا الصيام الى الليل

“Şafağın beyaz ipliği siyah ipliğinden ayırt edilinceye kadar yiyin, için, sonra ta gece oluncaya kadar orucu tamamlayın...” (Bakara, 2/187) ayetindeki “ak iplik” ve “kara iplik”, müphem (anlamı kapalı) kelimelerdir. Hz. Peygamberimiz (a.s.), bu kelimeleri,

هو سواد الليل وبياض النهار

“Gündüzün beyazlığı ve gecenin karanlığı”⁵² olarak açıklayarak ayetin müphemliğini gidermiştir.

Kur'ân'ın müşkil âyetlerini tavzih etmiştir

و اعدوا لهم ما استطعتم من قوة

“Gücünüz yettiği kadar kuvvet hazırlayın” (Enfâl, 8/60) âyetindeki “kuvvet” kelimesini Hz. Peygamberimiz (a.s.), **القوة الرمي** “*kuvvet, atmaktır*”⁵³ sözü ile açıklığa kavuşturmuştur.

Peygamberimiz Hz. Muhammed (a.s.), “açıklama” görevini Allah’tan aldığı ilave bilgi ile yapmıştır. Şu örnekleri verebiliriz:

قد نرى تقلب وجهك في السماء فلنولينك قبلة ترضيها فول وجهك شطر المسجد الحرام وحيث ما كنتم فولوا وجوهكم شطره

“(Ey Muhammed!), Biz senin yüzünü göğe doğru çevirip durduğunu (vahiy beklediğini) görüyoruz. Elbette seni hoşlanacağın kıbleye döndüreceğiz. (bundan böyle) yüzünü Mescid-i Haram tarafına çevir”, (Bakara, 2/144) ayetinden; önceleri Kudüs’teki Mescid-i Aksa cihetine doğru namaz kılınırken kıblenin Mekke’deki Mescid-i Haram cihetine çevrildiğini öğreniyoruz. Kur'ân'da, kıblenin Mescid-i Aksa cihetine doğru olduğunu bildiren ayet yoktur. Peygamberimiz (a.s.), Mescid-i Aksa cihetine kendi içtihadı ile değil, Allah’tan aldığı Kur'ân dışı bilgi (vahy-i gayri metlûv) ile namaz kılmıştır. Eğer kendi içtihadı ile olsaydı kıblenin değişmesi için vahiy beklemezdi.

و ما ينطق عن الهوى ان هو الا وحي يوحى

“O (peygamber) kendi heva ve hevesinden konuşmaz. (Hak Din adına her) konuştuğu ancak kendisine vahyolunan bir vahiydir” (Necm, 53/3-4) anlamındaki âyette geçen “vahiy” ve “konuşma” lafızları hem Kur'ân’ı hem de Kur'ân dışı vahyi (sünneti) içerir. Bu lafızları sadece Kuran’a indirgemek, âyeti tahsis etmek(anlamını daraltmak) tır ki bu, delilsiz ve keyfi bir görüştür. Ayrıca ayette (**و ما ينطق**) “o konuşmaz” denilip (**و ما يقرأ**) “o okumaz” denilmemesi de bu ayetteki **nutkun** (konuşmanın), Sünneti de içerdiğine delalet eder.⁵⁴

⁵¹Buhârî, Ezan, 18. I, 155.

⁵²Buhârî, Tefsir, 28; V, 156.

⁵³Müslim, İmare, 167; II, 1522.

⁵⁴Ayrıca bk. Nisa, 4/113. Tahrîm, 66/3. Ahzâb, 33/34.

Hadislerde Peygamberin (a.s.) Kur'ân dışı vahiy aldığına dair pek çok örnek vardır. Cibril'in (a.s.), insan suretinde gelip Peygamber'e (a.s.), İman, İslam ve İhsan'ın ne olduğunu sorması ile ilgili hadis bunun en güzel örneğidir.⁵⁵ Cibril (a.s.), Hz. Peygamber'e Kur'ân için indiği gibi Sünnet için de iniyor⁵⁶, ona ayetleri ve dini hükümleri ayrıntılı olarak açıklıyordu. Peygamberimiz (a.s.), kendisine vahiy gelmeyen bir konuda bir şey sorulduğu zaman “bilmiyorum” der veya vahiy gelinceye kadar cevap vermez ve kendi görüşü ile ve kıyasla (bir şey) söylemezdi.⁵⁷ Hz. Peygamberimiz (a.s.),

الا واوتيت القرآن و مثله معه “Bana Kur'ân ve onun gibi bir misli verildi” buyurmuştur.⁵⁸

SONUÇ

Yüce Allah, rehber ve örnek olsunlar diye ilk insandan itibaren her topluma bir peygamber göndermiştir. İlk peygamber Adem (a.s.), son peygamber Hz. Muhammed (a.s.)'dir. Bu ikisinin arasında gelip geçen peygamberlerden Kur'ân'da sadece 25'inin ismi zikredilmiş diğerlerinin isimleri zikredilmemiştir. İsimlerini bildiğimiz ve bilmediğimiz bütün peygamberlere iman etmek imanın altı esasından biridir. Bu peygamberlerinden birine iman etmeyen kimse mümin ve müslüman olamaz.

Peygamberler, akıllı, güvenilir, dürüst, özü ve sözü doğru insanlardır. Peygamberler büyük günah işlememişlerdir. Allah'tan aldığı görevleri yerine getirmişler, hak dîni insanlara tebliği etmişlerdir. Son Peygamber Hz. Muhammed (a.s.), diğerlerinden farklı olarak bütün insan ve cinlere peygamber gönderilmiştir.

⁵⁵ Mesela bkz. Ebu Davud, Kader, 17. V, 69-73.

⁵⁶ Mesela bk Dârimî, Mukaddime, 49. s. 145. Ebû Dâvud, Merasil, 55.

⁵⁷ Buhari, İtisam, VIII, 148.

⁵⁸ Ebu Davud, Sünnet, 6. V, 10. Ahmed, IV, 131. Hattâbî, “Hadisi, Kitaba arzelmeye gerek olmadığına bu hadis delildir. Çünkü ne zaman Resulullah'tan bir söz/hadis, sabit olursa bu bizzat delildir. “Size bir hadis gelirse onu Allah'ın kitabına arz edin. Eğer Kitaba uygunsu alın, muhalifse terk edin” şeklindeki rivayetin aslı yoktur.” demiştir. Meâlimü's-Sünen, V, 11. Ebu Davud'un Süneni'nin hamışinde.